

Tisztelt Miniszter úr! Tisztelt Vendégeink! Kedves Kollégák!

Szóbeli beszámolómmal az előző évekhez képest rövidebb szeretnék lenni. Ennek két oka van. Különböző témákban az Önök számára/számotokra terjedelmes anyagok állnak rendelkezésükre. Így az élelmiszeripar előző évi teljesítményéről, a Szövetségünkben végzett munkáról és költségvetésünkről, és elkészült a stratégiai intézkedési csomag is, amely a Tisztelt Küldöttgyűlés jóváhagyására vár azzal a nyilvánvaló céllal, hogy az élelmiszeripar jelenlegi nehéz helyzetéből közösen találjuk meg a kiutat. A másik ok pedig az, hogy Miniszter úr csak igen korlátozott idővel rendelkezik.

Hát milyen világban is élünk?

2007-ben tovább romlottak a magyarországi élelmiszeripar teljesítmény mutatói:

- Iparunkban az évek óta tartós negatív trendek folytatódtak.
- Az árak elfedik a problémákat, a volumenek azonban mutatják a gondokat.
- 2007-ben az élelmiszeripari termelés 4.7 %-kal, belföldi értékesítés 5.6 %-kal csökkent, élelmiszeripari exportunk mindössze 2.5 %-kal növekedett.
- Külkereskedelmi mérlegünk csaknem valamennyi állammal szemben romlott, vagy legfeljebb stagnál, és történelmi mérföldkőként a feldolgozott élelmiszerek külkereskedelmi mérlege mintegy 69 millió euró negatívummal zárult.
- Részesedésünk a belföldi piacon tovább csökken. Az EU csatlakozás előtti 90 % helyett manapság 75 % közelében vagyunk.
- Az élelmiszeripar kettős nyomás alatt, mintegy szendvics effektusban, tevékenykedik: egyrészt a mezőgazdasági árnövekedések, másrészt a kereskedelem áremelést visszautasító, vagy korlátozó magatartása következtében. A tényleges többletköltségeket az ipar nem tudta a hazai értékesítésben érvényesíteni.
- A globális piacok változásai és a kedvezőtlen hazai időjárásviszonyok következtében a hazai nyersanyagok árai robbanásszerűen megnövekedtek, és a kialakult helyzetnek az élelmiszeripar, a feldolgozott termékek beszállítói az igazi vesztesei.
- Mintegy háromezer fővel kevesebb embert foglalkoztatunk. Jelenleg mintegy 104 ezer ember dolgozik az élelmiszeriparban, ami önmagában pozitív változásnak is tekinthető, de ha összevetjük azzal, hogy nyolcezerrel több egy- vagy néhány fős kisvállalkozás működik a szektorban, akkor a hatás legalábbis kétséges.
- Súlyos versenyképességi gondokkal küszködünk. A hazai élelmiszeripar kritikus helyzetben van! Sürgős intézkedésekre van szükség, legalább a negatív tendenciák megállítása érdekében.

Tartós nemzetközi és európai trendeknek vagyunk a tanúi!

- Kihívások egész sorával nézünk szembe nemzetközi vonatkozásokban is, mint a környezetvédelem, a kereskedelmi és beszállítói kapcsolatok területén, vagy a megújuló energiahordozók, a bioüzemanyagok térnyerése, és a mezőgazdasági nyersanyagok globális keresletének növekedése tekintetében.
- Ezek a gondok a versenyhátránnyal csatlakozó új EU tagállamok esetében hamarabb jelentkeztek, mint Európa fejlettebb részén. Évek óta jeleztük gondjainkat európai szövetségi partnereinknek, és ezek közül csak mostanában kezdenek az Európai Itál- és Élelmiszerbiztonságban (CIAA-ban) is néhány kérdéssel foglalkozni.
- Lévéen az Európai Unió tagjai ezeknek a kérdéseknek végleges megoldása számunkra is csak nemzetközi szinten lehetséges. Ezért sajnos gyors megoldásokra nem számíthatunk.
- Új veszélyek is fenyegetnek, amelyek során sokan az élelmiszeripart kiáltják ki bűnbaknak. Így az EU Bizottság, a nemzeti kormányok, a civilszervezetek, sőt világszervezetek is. Valóságos, a személyes tudatot és az egyén felelősségvállalását alakító intézkedések helyett sokszor csak pótcselekvésekről van. E tekintetben egész Európa hihetetlen kreatív, de mi magyarok gyakran még ezen is túlteszünk! Ilyen területek:
 - Az adalékanyagok alkalmazása az feldolgozott élelmiszerekben. Az E-számokkal kapcsolatos hisztériák lassanként már nem is számítanak igazán nagy kihívásnak.
 - Az elhízás, és az egészségtelen táplálkozásból adódó következmények.
 - Az élelmiszerek reklámozása, különös tekintettel a gyermekek irányában.
 - Az élelmiszerbiztonsággal kapcsolatos riasztás, és az ezzel összefüggő média-reagálás, gyakran hisztériakeltés.
 - Végül a következő hónapok feladata a REACH, a vegyi anyagokkal kapcsolatos általános szabályozás végrehajtása, amely az élelmiszerekben 10 tonnánál nagyobb mennyiségben felhasznált bármely vegyi-anyag hatósági bejelentésével, nyilvántartásával, vagy hatósági engedélyeztetésével foglalkozik.
- Az élelmiszeripar nemzetközi vonatkozásokban is tehát egyre nehezebb helyzetben van. Tartós nehézségekkel kell számolnunk, és a kezelésükhöz is egyre több teendővel kell szembenéznünk.
- Ehhez társulnak a speciális hazai gondok is, amelyek részletezésétől jelenleg eltekintek. A stratégiai anyag e tekintetben nagyon pontos analízist és fontos intézkedési javaslatokat tartalmaz.

Néhány gondolat arról, hogyan léphetünk előre?

- A nemzetközi trendek ellenére is bőven van hazai tennivalónk és mozgásterünk.
- Az EU-konform szabályok mellett is van mód a hazai ipar védelmére.
- Tudatában kell lennünk, hogy sajátmagunkon rengeteg múlik, és igenis van lehetőségünk a pozícióink javítására.
- Legalább annyi kreativitásra van szükségünk a jobbítás érdekében, mint amennyit a nehézségek megteremtésében mozgósítunk.
- Sajnos gond van a nemzeti érdekeink felismerésével és önvédő mechanizmusaink működtetésével.
- Megítélésünk szerint a hazai élelmiszeripar ügye stratégiai kérdés, és nemzeti ügy is.
- Ezért mindenki támogatására szükségünk van, és minden támogatást és javító jó szándékot örömmel üdvözlünk.
- Mire és kiknek az együttműködésére számítunk?
 - Szükségünk van a cégek, a vállalkozások vezetőinek kezdeményezésére, szakértelmére, kreativitására, motiváltságára, további piacismeretre, nyelvtudásra. Jelentős szellemi erőforrások állnak rendelkezésre, de javítani is kell a szakmai színvonalat.
 - Számos sikeres cég bizonyítja, hogy a színvonalas tudással és megfelelő vállalkozói kedvvel lehet eredményeket elérni.
 - Szükségünk van technológiafejlesztésre és innovációra az élelmiszerlánc mentén, beleértve a mezőgazdasági partnereket is. Szükségünk van közös kutatásokra és piacra jutási támogatásokra.
 - Szükségünk van egymással való összefogásra az élelmiszerlánc mentén. Elsősorban a mezőgazdasági partnerekkel, de a kereskedőkkel is. A hazai nyersanyagokat itthon kell feldolgozni, minél nagyobb hozzáadott értékkel, értéknoveléssel. Ez a cél!
 - Jelentős gondok vannak valamennyiünk felfogásával. Nem könnyű a változtatás, de nem adhatjuk fel. A rövidtávú gondolkodást legalább középtávú közös előtekintésre kellene felváltani!
 - Szükségünk van összefogásra a lobbierő növelése érdekében. Esetleg új eszközök alkalmazására ennek érdekében. Kell javítani az együttműködést olyan partnerekkel is, akikkel ezidáig csak laza kapcsolatban voltunk, mint a kormányzati háttérintézmények, a civilszervezetek, mezőgazdasági érdekvédelmi szervezetek.
 - Erősíteni kell az EU más tagállamainak érdekvédelmi szervezeteivel, az EU tagállamok nemzeti szövetségeivel, az európai szakszövetségekkel az együttműködést.
 - Meg kell nyerni és győzni a fogyasztót, hogy vásároljon hazai termékeket.
 - Valamennyi területen szükség van az állami, kormányzati közreműködésre is. És nemcsak az agrárkormányzat részéről!
- Engedjék meg, hogy a kormányzattal kapcsolatban néhány további megjegyzést tegyek.
 - Szabad piacgazdaságról sokat beszélünk. De ez csak szavakban létezik, a gyakorlatban mindegyik EU tagállam védi a nemzeti érdekeit! Nekünk is meg kell védeni a hazai vállalkozásokat, a hazai piacot is!
 - Gondolkodásunkban ez nincs jelen. Elhisszük, amit az EU politikusok mondanak, és érdemben lebénytlan nem is teszünk ellene.
 - Szemléletváltásra van szükség, politikai támogatás nélkül a hazai élelmiszeripar nem védhető meg. Az élelmiszeripar ügyét a nemzeti kormányzati politika rangjára kell emelni. E nélkül nincs megoldás.
 - Nagyon jelentős a feketekereskedelem részaránya, átlagosan 25-35 % közötti. Elsősorban az APEH közreműködésével kell ezen a területen előrelépni.
 - Formális, jogi és informális eszközöket egyaránt alkalmazni szükséges. Egyik fontos eszköz a hatósági munka. Elkötelezett hatósági munkával, a bizonytalan eredetű élelmiszerekre való fókuszálással sokat lehet tenni a hazai ipar védelmében. Minden EU tagállam ezt teszi!
 - A hatósági munkával nálunk a belföldieket büntetik, rendszeresen az EU-nál szigorúbb szabályozásokkal és azok még szigorúbb értelmezésével.
 - Vannak törvényeink, de nem tartjuk be azokat. Vagyis nincs jogbiztonság! Sajnálatosan nemcsak az áfa-, vagy egyéb adófizetés tekintetében, hanem az élet szinte minden területén. Csak két különösen riasztó példát kiragadva: a nyersanyag-felvásárlási szerződéseket, vagy a kereskedők harmincnapos fizetési kötelezettségét a nagyobb mozgástérrel rendelkező partnerek, a mezőgazdasági termelők és kereskedők, szándékosan és rendszeresen nem tartják be.
 - Gond van néhány alapvető jogi szabályozással, csak példászerűen kiemelve a földtörvényt, versenytörvényt, környezetvédelmi szabályozásokat.
 - Különösen nehéz helyzetben vannak a kis- és középvállalkozások, mert drága az állam, tőkehiány van, és csak korlátozott kockázatvállalás lehetséges. Hangsúlyt kellene fordítani a kis- és középvállalkozásokra, de a hazai nagyvállalatokat is segíteni kell, mert nemzetközi méretekben csak közepeseknek tekinthetők.
 - Nagy hátrány a kis piac a nemzetközi vállalatok tartós itt maradása szempontjából. Ez jelentős kockázat a magyar nemzetgazdaságban. Meg kellene teremteni a nagyobb bizalmat a nemzetközi cégek és kormányzat között a közvetlenebb kapcsolatok ápolásával.
 - A helyesen megfogalmazott feltételekkel a támogatási politikai sokat segíthet céljaink elérésében. Ígéretes elmozdulás van, főképpen a műszaki fejlesztési támogatások vonatkozásában.

- Önvédelmi reflexeink sajnos nem, vagy nem kielégítően, működnek. Nem egészséges reflexekkel reagálunk az egyre szokatlanabb kihívásokra, hanem individuálisan, de nem összefogva és egyeztetve.
- Számos kormányzati szervvel nincs érdemi párbeszéd, vagy legfeljebb nagyon formális. De a Környezetvédelmi Tárcával még az sincs! Ilyen módon az üzleti érdekek folyamatosan háttérbe szorulnak, és a versenyképességünk látja a kárát!
- Miközben az egyeztetés a jó döntések kritériuma. És csak jó döntésekkel lehet a kihívások ellen védekezni. Változtatni kell a jelenlegi gyakorlaton. Az idő is sürget. Elhagynak a vetélytársaink.
- Kulcskérdés a stratégiai anyagban foglalt intézkedési javaslatok együttes megvitatása és ezek közül minél többnek, vagy akár ugyanabba az irányba mutató további elképzeléseknek a végrehajtása is.

Befejezésül engedjék/engedjétek meg, hogy hangsúlyozzam: Minden szempontból az élelmiszeripar nehéz helyzetben van. Hosszú évek hibái egyre halmozódnak, és ha nem lépünk sürgősen már késő lesz. Észrevételeink és javaslataink segélykiáltások. Kérem, ennek fel- és elismerésével próbáljuk a megoldásokat közösen megtalálni. Meggyőződésünk, hogy igenis mi együttesen tudunk cselekedni a magyar élelmiszeripar megmentése érdekében.

Tudjuk, hogy csakis a kitartó munka segít, a türelmetlenség nem, noha igencsak indokolt. Reménykedünk az előrelépésben. Köszönöm a figyelmet!

2008. április 24. Boródi Attila